

ETABLERING AV BEREDSKAPSGRUPPE FOR

INTERNASJONAL CIVIL KRISEHÅNDTERING

ARBEIDSGRUPPENS INNSTILLING

9. SEPTEMBER 2003

.....
Karin M. Bugge
Ekspedisjonssjef

.....
Roger Berg
Politiinspektør

.....
Gunnar Olaf Gundersen
Politiinspektør

.....
Mary Ann Hedlund
Lagdommer

.....
Else Marie Mjærum
Underdirektør

.....
Walter Wangberg
Førstestatsadvokat

.....
Tom Brunsell
Avdelingsdirektør

.....
Aase Skjebstad
Avdelingsdirektør

Sissel Wilsgård

Innhold

1	Bakgrunn og mandat	4
2	Arbeidsgruppens mandat	4
3	Arbeidsgruppens størrelse og sammensetning, antall møter	4
4	Beskrivelse av ordningen	5
4.1	Beredskapsgruppens størrelse og sammensetning	5
5	Kunngjøring av engasjementer	6
6	Seleksjon av personell til beredskapsgruppen	6
7	Seleksjonskriterier	7
7.1	Generelle krav til søkerne	7
7.2	Alder og modenhet	7
7.3	Personlig egnethet, motivasjon for søknaden	8
7.4	Helse	8
7.5	Forpliktelse til å reise ut i oppdrag	9
7.6	Språk	9
8	Opplæring	9
8.1	Hovedtemaer i opplæringen	10
9	Utvelgelse til konkrete oppdrag	10
10	Økonomiske vilkår under oppdrag	11
11	Oppfølging før, under og etter oppdrag	11
11.1	Oppfølging før oppdrag	11
11.2	Oppfølging under oppdrag	12
11.3	Teamleder, tilknytning til nettverk for deltaker som reiser ut alene	13
11.4	Oppfølging ved hjemkomst	13
11.5	Debriefing	13
12	Økonomisk administrative konsekvenser	14
12.1	Administrative konsekvenser	14
12.2	Økonomiske konsekvenser	15

Sammendrag

Arbeidsgruppen ble nedsatt i januar 2003 for å kartlegge muligheten for etablering av en beredskapsgruppe for internasjonal sivil krisehåndtering, bestående av personell fra hele rettskjeden. Kartleggingen har tatt utgangspunkt i ønske om at beredskapsgruppen skal være operativ innen ett år fra prosjektets oppstart. Arbeidsgruppens konklusjoner kan oppsummeres slik:

- Beredskapsgruppen skal bestå av totalt 28 personer, herunder ti dommere, fire statsadvokater, fire politijurister og ti fengselsansatte, hvorav inntil halvparten kan være ute i oppdrag samtidig
- Beredskapsgruppens medlemmer skal ha gjennomgått opplæring og være klar for utsendelse januar 2004
- Kvalifikasjonskrav, kunngjøringstekst og veileder for seleksjon av kandidater er utarbeidet
- Engasjementene skal kunngjøres internt i virksomhetene og på Justisdepartementets internettside
- De enkelte virksomheter (Domstoladministrasjonen, Riksadvokatembetet, Politidirektoratet, Kriminalomsorgens sentrale forvaltning) skal foreta seleksjon av kandidater
- Justisdepartementet skal foreta utvelging av kandidater til konkrete oppdrag
- Beredskapsordningen skal administreres og koordineres fra Justisdepartementet
- Justisdepartementet er arbeidsgiver under oppdrag, og har ansvar for opplæring og oppfølging før, under og etter oppdrag
- Opplæringen skal være felles for alle yrkesgrupper og være av en ukes varighet, og skal forberede deltakerne til å kunne utføre internasjonale oppdrag
- Deltakerne som sendes ut i oppdrag, skal ha fått landbriefing før utreise
- Under oppdrag skal Justisdepartementet være kontaktpunkt på dagtid. Etter kontorarbeidstid kontaktes Politidirektoratet/Civpol's vakttelefon
- Justisdepartementet tilknyttes abonnementsordning med Norsk luftambulans for øyeblikkelig medisinsk transport
- Justisdepartementet vil ha ansvar for at det blir etablert kontakt mellom deltakere fra denne gruppen og andre misjoner/operasjoner i området, samt nærmeste ambassade
- Justisdepartementet skal tilby deltakerne å bli møtt ved hjemkomst til Gardermoen, og også gi tilbud om debriefing til deltakere og ektefelle/partner innen en viss tid etter hjemkomst
- Debriefingen skal inntil videre gjennomføres med bistand fra Politidirektoratet/Civpol.

1 Bakgrunn og mandat

Sivil krisehåndtering innen justisområdet er en internasjonal utfordring. Regjeringen ønsker å bidra til en styrking av norsk deltakelse i internasjonale sivile krisehåndteringsoperasjoner innenfor justissektorområdet. Siktemålet er å supplere politiets (Civpol) deltakelse ved å etablere en beredskapsgruppe sammensatt av personell fra hele rettskjedene, dvs. både politiet, påtalemyndigheten, domstolene og fengselsvesenet. Personell fra denne beredskapsgruppen skal på forholdsvis kort varsel kunne delta i internasjonale operasjoner.

Justisdepartementet besluttet i januar 2003 å nedsette en arbeidsgruppe for å utrede forslag til etablering av en beredskapsgruppe innenfor rettskjedene. Forslag skal avgis innen utgangen av september.

2 Arbeidsgruppens mandat

Arbeidsgruppen skal avgi forslag til et strukturert opplegg for etablering av en beredskapsgruppe for internasjonal sivil krisehåndtering. Det skal utarbeides forslag til kvalifikasjonskrav, kunngjøringstekst, kunngjøringsmåte, seleksjonsprosess og seleksjonssted, skisseres et opplæringsopplegg, samt gis forslag til hvor og hvem som kan forestå opplæringen og hvordan man skal ivareta oppfølging etter endt oppdrag. Arbeidsgruppen skal også komme med forslag til hvordan arbeidet rundt ressursgruppen mest hensiktsmessig kan koordineres og administreres.

Justisdepartementets rolle vil være å godkjenne kvalifikasjonskrav, kunngjøringstekst, og seleksjonsprosess. Departementet skal også godkjenne hvor mange personer fra fengselsvesenet, domstolene og påtalemyndigheten som kan stilles til rådighet for en beredskapsgruppe, og hvor mange som kan være ute i oppdrag samtidig fra de ulike tjenestegrener. Justisdepartementet skal også godkjenne lønns- og arbeidsvilkår under utenlandsopphold.

Mandatet vedlegges denne innstillingen

3 Arbeidsgruppens størrelse og sammensetning, antall møter

Arbeidsgruppens medlemmer består av lagdommer Mary Ann Hedlund, Borgarting lagmannsrett, førstestatsadvokat Walter Wangberg, Hordaland statsadvokatembeter, politiinspektør Gunnar Olaf Gundersen, Sør-Trøndelag politidistrikt, og underdirektør Else Marie Mjærum, Bredtvedt fengsel, forvarings- og sikringsanstalt. Leder av Civpolgruppen i Politidirektoratet (POD), politiinspektør Roger Berg har vært ordinært medlem av gruppen, og bistått gruppen med verdifull kompetanse på området. Medlemmene er oppnevnt av henholdsvis Domstoladministrasjonen, Riksadvokatembetet, Politidirektoratet og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. Justisdepartementet har deltatt med tre medlemmer, ekspedisjonssjef og leder av arbeidsgruppen, Karin M. Bugge, avdelingsdirektør og nestleder Tom Brunsell og

avdelingsdirektør Aase Skjebstad. Rådgiver Sissel Wilsgård har vært sekretær for arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppen hadde sitt første møte den 24. mars 2003, og har til sammen hatt seks møter. Gruppen har på viktige områder fått informasjon og bistand i arbeidet av avdelingsdirektør Sten Arne Rosnes og seniorrådgiver Erling Skjøsberg fra Utenriksdepartementet, Siri Skåre, Institutt for menneskerettigheter (Nordem), og Dag Dalen, Politihøgskolen.

Arbeidsgruppens innstilling er enstemmig.

Justisdepartementet har avholdt to møter med henholdsvis Domstoladministrasjonen, Riksadvokatembetet, Politidirektoratet og Kriminalomsorgens sentral forvaltning.

4 Beskrivelse av ordningen

4.1 Beredskapsgruppens størrelse og sammensetning

Fagavdelingene i departementet, Domstoladministrasjonen, Riksadvokatembetet, Politidirektoratet og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning har vurdert hvor mange stillinger som kan stilles til disposisjon for beredskapsgruppen for internasjonal sivil krisehåndtering.

Politiets policy har til enhver tid vært å kunne stille til disposisjon ca. 1% av den operative politistyrke. Utenriksdepartementet har tidligere reist spørsmål om det ville være mulig å virkeliggjøre en slik målsetting også for de tre øvrige instanser. Ideelt sett kan det synes fornuftig å ha en målsetting om å tilby et visst antall personer fra hver av de ulike virksomhetsområder. Å sette et absolutt tall på bidraget kan i praksis fungere lite fleksibelt i forhold til etterspørselen. I en periode kan etterspørselen være høyere enn 1%, og i andre mindre, avhengig av konfliktsituasjonen i verdenssamfunnet. Saken har vært forelagt departementets ledelse underveis og det er besluttet at man skal legge til grunn følgende målsetting for størrelsen på beredskapsgruppen:

Dommere

Inntil ti dommere stilles til rådighet i en beredskapsgruppe. Fire av disse kan være ute på oppdrag samtidig.

Påtalemyndigheten

Departementets politiavdeling har i samråd med Politidirektoratet og Riksadvokatembetet kommet frem til at gruppen som stilles til disposisjon for internasjonale oppdrag, bør bestå av personer fra både høyere og lavere påtalemyndighet. Begrunnelsen for dette er at man på denne måten kan øke antallet personer fra påtalemyndigheten.

Inntil fire statsadvokater stilles til rådighet i en beredskapsgruppe. To av disse kan være på oppdrag samtidig. Inntil fire politijurister stilles til rådighet i en beredskapsgruppe og to av disse kan være ute på oppdrag samtidig.

Fengselsvesenet

Inntil ti ansatte fra fengselsvesenet stilles til rådighet i en beredskapsgruppe. Fem av disse kan avgis til internasjonale oppdrag samtidig.

5 Kunngjøring av engasjementer

Justisdepartementet er oppdragsgiver og vil være hovedansvarlig for kunngjøring av engasjementene, men adressat for søknadene er virksomhetene. Departementet vil ha ansvar for utlysning av engasjementene annethvert år, evt. tidligere hvis stort frafall, eller hvis behovet tilsier en større gruppe deltakere. Engasjementene kunngjøres internt i de ulike deler av justissektoren høsten 2003. Fullstendig kunngjøring og tekst for alle profesjoner vil bli tilgjengelig på Justisdepartementets hjemmeside. Her vil man også kunne laste ned skjema for egenerklæring om helse og avtale om økonomiske betingelser under oppdrag.

Kunngjøringen er rettet mot fast ansatte. Det stilles krav til faglige kvalifikasjoner, gode kunnskaper i engelsk, tilfredstillende helse og personlig egnethet. Søkere som velges ut må ha interesse for, og kunnskap om, menneskerettighets spørsmål og menneskerettighetsinstrumenter. Søkere må være motivert for internasjonalt arbeid og ha forståelse for kulturforskjeller.

I internasjonale operasjoner er kvinner i klart mindretall. I kunngjøringen oppfordres kvinner til å søke. Virksomhetene må få en sterk føring fra Justisdepartementet at det så langt det er mulig bør velges ut like mange kvinner som menn.

Arbeidsgruppen har diskutert hvorvidt søknaden bør sendes tjenestevei med krav om nærmeste leders påtegning, eller sendes som kopi til nærmeste leder. Man har kommet frem til at kopi av søknaden sendes nærmeste leder til informasjon. Begrunnelsen for en slik fremgangsmåte er at det er ønskelig at leder er informert, men ikke har anledning til å avslå en søknad. Enhver søker vil bli vurdert på fritt grunnlag, uavhengig av tjenestestedets behov.

Engasjementene i beredskapsgruppen utlyses for to år av gangen. Søkere må med andre ord være innstilt på å stille seg til disposisjon for to år. Ved behov kan det være aktuelt å foreta ny utlysning, avhengig av frafall eller oppdragsmengde.

6 Seleksjon av personell til beredskapsgruppen

Arbeidsgruppen har vurdert hvem som bør foreta seleksjonen av søkere til beredskapsgruppen og om det er naturlig å se seleksjon og utvelging av deltakere til konkrete oppdrag i sammenheng. Flere alternativer ble derfor diskutert. Et alternativ var at virksomhetene, henholdsvis Domstoladministrasjonen, Riksadvokatembetet,

Politidirektoratet og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning foretar både seleksjon av søkere og utvelging av deltakere til konkrete oppdrag. Alternativ to var at Justisdepartementet har ansvar for begge deler. Et siste alternativ var at virksomhetene ivaretar seleksjon av søkere fra egen profesjon til beredskapsgruppen, og at Justisdepartementet foretar utvelgelse av kandidater til konkrete oppdrag.

Arbeidsgruppens syn er at seleksjon og utvelging på sentralt nivå vil sikre en nøytral og objektiv utvelging av kandidater. Personellet er allerede ansatt i virksomhetene. Den faglige kompetansen på de enkelte områder ligger i virksomhetene og ikke i departementet. Dette gir virksomhetene bedre grunnlag for å selektere personell enn det Justisdepartementet har forutsetninger for å gjøre. Arbeidsgruppen kom frem til at den delte løsningen da ville være best. Virksomhetene er adressat for søknaden og selekterer fra egen yrkesgruppe til beredskapsgruppen. Oversikt over de som er valgt, meldes departementet.

Riksadvokatembetet skal foreta seleksjon av statsadvokater. Politijuristene selekteres av Politidirektoratet. Kriminalomsorgens sentrale forvaltning delegerer seleksjonen av fengselspersonell til KRUS. Domstoladministrasjonen vurderer hvilken enhet som er mest hensiktsmessig for seleksjon av dommere.

Seleksjon av personell forutsettes gjennomført ved intervju/strukturert samtale, samt referansesjekk. Samtalen bør gjennomføres av to personer med erfaring fra personalutvelgelse, hvorav en av disse så vidt mulig bør ha vært ute i oppdrag selv.

7 Seleksjonskriterier

Norges omdømme i EU, FN eller OSSE etc. vil fremfor alt være forbundet med at det personell som tilbys er godt kvalifisert, både faglig og personlig. Norges omdømme skapes også gjennom den kontakt og det samarbeid som personellet har med befolkningen og med myndighetene i operasjonsområdet.

7.1 Generelle krav til søkerne

Arbeidsgruppen har diskutert og kommet frem til noen felles kriterier som bør stilles ved seleksjon av kandidater til beredskapsgruppen. Kriteriene bunner dels i krav fra for eksempel FN, og dels i de erfaringer som Civpol har opparbeidet seg gjennom årene.

For å sikre mest mulig likhet under utvelging av kandidater til beredskapsgruppen, må spørsmålene som stilles til kandidatene være likt utformet, slik at kandidatene får mulighet til å respondere på de samme spørsmål og problemstillinger. Etter anmodning fra virksomhetene, har Justisdepartementet utarbeidet en intervjuguide og en intervjuveileder til bruk under seleksjon av kandidater til beredskapsgruppen.

7.2 Alder og modenhet

FN stiller krav om fem års tjenestetid, men godtar at polititjenestemenn iberegnet politihøgskolen har en samlet tid på fem år. Politiet anser at søkere da vil være for unge og umodne i forhold til de situasjoner og oppgaver de stilles overfor og forventes å

skulle takle ute i internasjonale oppdrag. Politiet sender sjelden ut tjenestemenn under 30 år.

Arbeidsgruppen har diskutert om det vil være hensiktsmessig å stille et minimumskrav til tjenestetid for å sikre at deltakerne har oppnådd en viss faglig og menneskelig modenhet. Justisdepartementets beredskapsgruppe vil være sammensatt av deltakere med forskjellige krav til utdanning og yrkeserfaring. Dommere og statsadvokater har vanligvis en god del yrkeserfaring etter endt utdanning før de starter som dommer eller statsadvokat. Politijurister har lang utdanning, men kan ha en ganske fersk juridikum for å bli ansatt som politijurist. Gruppen fengselspersonell er mer sammensatt mht. til utdanning. Grunnet ulike krav til kompetanse og yrkeserfaring, og herav også alder og modenhet for å bli ansatt i de forskjellige virksomheter, anbefaler arbeidsgruppen at det må stilles forskjellige krav til hvor lenge søkeren bør ha vært ansatt i virksomheten.

Skal man gi råd på høyt nivå bør alder være et element i vurderingen. Det var enighet om at det for alle grupper bør settes krav til en nedre alder for å delta. Søkerne bør ikke være for unge og umodne i forhold til de situasjoner og oppgaver de stilles overfor og forventes å skulle takle ute i internasjonale oppdrag. Alder har betydning for personens legitimitet i andre land . Oppgavens karakter vil også være av betydning. Skal man gi råd på høyt nivå bør alder være et element i vurderingen. Arbeidsgruppen kom frem til et generelt nedre krav til alder over 30 år.

7.3 Personlig egnethet, motivasjon for søknaden

Deltakere som reiser ut i internasjonale oppdrag, skal kunne bidra med faglig kompetanse på sitt område og med kunnskap om menneskerettighetsspørsmål og bruk av menneskerettighetsinstrumenter. Oppdrag i internasjonale operasjoner stiller krav til modenhet, menneskelig så vel som faglig.

Deltakerne som velges ut må være genuint motivert for internasjonalt arbeid, og ha forståelse for kulturforskjeller. Under seleksjon av søkere er det særlig viktig å avdekke søkerens motiv. Man ønsker å luke ut personer med annen motivasjon, som for eksempel det å komme bort fra ekteskapsproblemer, en problematisk familie- eller jobbsituasjon, eller som har økonomiske motiver. De som velges ut må ha evne til å samarbeide med kolleger med en annen holdning til hvordan oppgaver løses, ha evne til å underordne seg en annerledes lederstil, og ikke minst gi avkall på daglig kontakt med ektefelle, barn og hjemlige fasiliteter.

7.4 Helse

FN stiller krav til tilfredsstillende helse for sine deltakere. Arbeidsgruppen har kommet frem til at det vil være hensiktsmessig at deltakerne i Justisdepartementets beredskapsgruppe fyller kravene til "strengeste bruker", i dette tilfelle FN. Deltakere som reiser ut i oppdrag i urolige hjørner av verden, møter et helt annet samfunnsliv og arbeidshverdag enn de gjør hjemme. Varmen er en tilleggsfaktor. Tilgang og kvalitet på helsevesenet vil ikke være tilstede i samme grad som hjemme. Deltakerne kan også risikere at det i landet/området de befinner seg i oppstår tilspissede situasjoner eller

fare for krigslignende tilstander som forhindrer tilgang til helsehjelp, og som i seg selv kan forverre helsa.

Man kan leve og arbeide godt med moderate helseplager i Norge. Under oppdrag kan klima og andre samfunns- og arbeidsforhold medvirke til at en moderat svekket helse ikke tåler belastningen og krever ytterligere medisiner og kontroll. Hvis det skulle oppstå krisesituasjoner, vil belastningen på helsa øke ytterligere. Krisesituasjoner kan i tillegg medføre at deltakeren blir isolert, eller avskåret fra kontakt med sine medisiner eller lege. Stressituasjoner ”ute”, krever en helt annen psykisk habitus enn hjemme.

7.5 Forpliktelse til å reise ut i oppdrag

Justisdepartementet har påtatt seg en forpliktelse til å bidra med personell fra justissektoren. Man vet foreløpig lite om antall oppdrag og omfanget av disse. Personen vil alltid spørres først om det passer å ta utenlandsoppdrag, men når en person aktivt søker om å stå til disposisjon for internasjonale oppdrag, må man forutsette at vedkommende også ønsker å ta de oppdrag som måtte være aktuelle. Opptak i beredskapsgruppen utløser en ”moralsk forpliktelse” til å ta oppdraget, så fremt vedkommende ikke har legitime grunner for si nei. Dette kan være for eksempel sykdom, omsorgsoppgaver i hjemmet, eller overbevisningsgrunner. Dersom det er gode grunner til at personen må avslå deltakelse i det aktuelle oppdraget, skal det ikke være til hinder for at vedkommende kan få en forespørsel om andre oppdrag på et senere tidspunkt.

I utgangspunktet skal ikke arbeidssituasjonen være et hinder for å dra. Arbeidsgiver og arbeidsplass skal så langt mulig legge til rette for at de som er tatt opp i beredskapsgruppen kan reise i oppdrag, også på kort varsel. Dette innebærer ikke at deltakerne generelt skal skjermes for langvarige saker. Opptak i beredskapsgruppen betyr ikke at man har krav på å få delta i internasjonale oppdrag. For noen kan det være demotiverende dersom det ikke kommer inn nok oppdrag til at man blir bedt om å reise ut. Deltakere som velges ut til beredskapsgruppen bør derfor være forberedt på at han/hun kanskje ikke får oppdrag. I intervju med søkerne vil begge disse problemstillingene bli tatt opp. Arbeidsgruppen har kommet frem til at deltakerne når som helst kan trekke seg fra beredskapsgruppen.

7.6 Språk

Engelsk vil normalt være arbeidsspråket under internasjonale operasjoner. Et av kriteriene for å bli valgt ut til beredskapsgruppen er at man behersker engelsk, både skriftlig og muntlig. For å avdekke søkerens muntlige språkferdigheter skal en del av intervjuet foregå på engelsk.

8 Opplæring

Arbeidsgruppen har drøftet utforming av opplæringsprogram for Justisdepartementets beredskapsgruppe. Man har diskutert hva programmet bør inneholde, opplæringens omfang og hvorvidt det skal være et felles program for alle yrkesgrupper.

Gruppen har fått orientering fra Nordem og Politihøgskolen om deres opplæringsprogram.

Arbeidsgruppen har vurdert opplæringsbehovet. Arbeidsgruppens anbefaling er at deltakerne gjennomgår et felles opplæringsprogram av en ukes varighet. Man har diskutert om opplæringen helt eller delvis skal være frivillig, eller om det skal være obligatorisk deltakelse for hele kurset. Gruppen har kommet frem til at opplæringen skal være obligatorisk for de som tas opp i Justisdepartementets beredskapsgruppe. Begrunnelsen for dette er at det for oppdragsgiver er nødvendig å sikre at deltakerne gjennomgår samme program. Et annet siktemål er at deltakerne får anledning til å bli kjent med hverandre, noe som vil ha betydning hvis deltakerne blir sendt ut som del av et team med personell fra alle deler av rettskjedene.

Justisdepartementet har som arbeidsgiver under oppdrag et ansvar for at deltakerne er forberedt på å møte de forskjellige utfordringer som oppdraget kan by på. Et av siktemålene for norske myndigheter er at det personell som sendes i internasjonale oppdrag, gjennomfører dette i henhold til de krav som er stilt og at de medvirker til at norsk personell har et godt omdømme internasjonalt.

Opplæringen foreslås gjennomført i første halvdel av januar 2004. Justisdepartementet vil arbeide videre med opplæringsprogrammet og opprettholder kontakt med Nordem og Politihøgskolen.

8.1 Hovedtemaer i opplæringen

Programmet skal ha som formål å gjøre deltakerne mest mulig rustet til å møte de utfordringer de vil stilles overfor i internasjonale krisehåndteringsoppdrag.

Programmet er fortsatt under bearbeidelse, men hovedtemaene vil være:

- Oppbygning og virkemåte for internasjonale organisasjoner - FN, OSSE og EU
- Folkerett
- Menneskerettighetsproblematikk,
- Feltmessige forberedelser: sikkerhet, mental forberedelse, stressmestring

Justisdepartementets beredskapsgruppe har ingen homogen sammensetning, hvilket gjør det noe vanskeligere å sette sammen et program som er nyttig for jurister så vel som for fengselspersonell. Norsk fengselspersonell har som gruppe liten erfaring fra internasjonale oppdrag, og fengselsvesenet i aktuelle operasjonsområder vil være av en helt annen karakter enn i Norge. Kriminalomsorgens sentrale forvaltning har derfor besluttet at fengselsansatte som velges ut til beredskapsgruppen skal få anledning til å besøke fengsler som man har kontakt med i Russland eller de Baltiske land.

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning dekker disse kostnadene selv.

9 Utvelgelse til konkrete oppdrag

Justisdepartementet vil være arbeidsgiver under oppdrag. Det vil være naturlig at det er den som er arbeidsgiver under oppdrag som også foretar utvelgelse av deltakere til konkrete oppdrag. Arbeidsgruppen er av samme oppfatning. Prosessen før eventuell

utsendelse, vil være slik at Utenriksdepartementet sender forespørsel til Justisdepartementet om oppdrag. Oppdragene legges frem for justisministeren for godkjenning. Departementet velger ut og kontakter aktuelle deltakere til oppdraget. Virksomhetene vil ha ansvar for å tilrettelegge for at deltakeren så vidt mulig får permisjon for å reise ut i internasjonalt oppdrag. I utgangspunktet skal departementet fritt kunne velge ut deltakere, og deltakerne forventes å være villige til å reise så fremt de ikke har spesielle grunner for fritak. Før deltakeren sendes ut, inngår og undertegner deltakeren en kontrakt for oppdraget med Justisdepartementet.

10 Økonomiske vilkår under oppdrag

Deltakere som sendes ut på oppdrag beholder sin ordinære lønn, med mindre de skal inneha høyere lønnet stilling. Dessuten utbetales tillegg i henhold til politiets særavtale om økonomiske vilkår mv. under tjenestegjøring i internasjonale fredsoperasjoner. Denne særavtalen er inngått etter forhandlinger mellom Politidirektoratet, Politiets fellesforbund og Politiembetsmennenes Landsforening. Deltakerne i ordningen som ikke er på lederlønnskontrakt, lønnes etter stillingskode 1392 internasjonal rådgiver, lønnstrinn 47-77. Dommere er ikke del av tariffavtalesystemet, men tilsettes og lønnes etter særskilt lønns- og arbeidsavtale. Noen få av førstestatsadvokatene er ansatt på lederlønnskontrakter. Justisdepartementet vil utarbeide egne kontrakter med dommere og evt. statsadvokater på kontraktslønn som reiser ut i internasjonale oppdrag for Justisdepartementet. Arbeidskontraktene skal baseres på gjeldende arbeidsavtale og det innarbeides momenter fra særavtale om økonomiske vilkår m.v. under tjenestegjøring i internasjonale fredsoperasjoner.

11 Oppfølging før, under og etter oppdrag

Oppfølging av personellet som er tatt ut til beredskapsgruppen, omfatter administrativ utsjekk før utreise, herunder landbriefing og helse- og vaksinasjonsklarering, kontakt med deltakeren under oppdrag, administrativt mottak ved hjemkomst og debriefing og tilrettelegging for videre oppfølging etter hjemkomst. Dette ansvar tilligger Justisdepartementet som arbeidsgiver under oppdrag. Hva oppfølgingen av deltakere før, under og etter oppdrag konkret skal innebære, arbeides det videre med, men man ser for seg et opplegg som er forholdsvis likt det politiet har, men sannsynligvis ikke er så omfattende.

Arbeidsgruppen diskuterte nødvendigheten av å ha et felles kontaktledd som ivaretar kontakten med omverdenen. Det var samstemmighet om at departementet må ha en felles kontaktperson med ansvar for oppfølging før, under og etter oppdrag og som ivaretar kontakt med deltakere, hans/hennes familie, arbeids- og oppdragsgiver.

11.1 Oppfølging før oppdrag

Oppfølging før oppdrag innebærer at deltakere som sendes ut får opplæring, landbriefing, nødvendig sikkerhetsutstyr, er helsegodkjent, er forsikret og at det er tilrettelagt for utreise. Arbeidsgruppen anbefaler at Justisdepartementet tilbyr landbriefing med en varighet på ca. to dager. Landbriefingen bør orientere om politiske

forhold, sikkerhetssituasjonen, helseforhold og infrastrukturen i området deltakeren skal reise til. Her vil det være aktuelt å trekke inn foredragsholdere fra Utenriksdepartementet, Politidirektoratet og evt. foredragsholdere fra andre institusjoner, som for eksempel NUPI etc., avhengig av landsituasjon, risiko og hvilken organisasjon som er ansvarlig for oppdrag. Landbriefingen må legges så nær opp mot avreise som mulig. Hvis behovet tilsier det, må deltakeren få hjelp under selve utreisen av fortrinnsvis kontaktpersonen i departementet.

Deltakere som sendes ut i internasjonale oppdrag, skal ha godkjent helseattest og være vaksinert i henhold til anbefalinger fra WHO. Justisdepartementet vil arbeide videre med tilretteleggelsen av helsegodkjenning. En mulig løsning er å knytte seg til den ordning Politidirektoratet (POD) har for sine Civpol deltakere. Her har man inngått avtale med en erfaren lege og sykepleier som gjennomfører alle helseundersøkelser, samt vaksinasjoner. Alle Civpol deltakere undersøkes av en lege under opplæringen og eventuelt før utreise hvis det har gått over seks måneder før første undersøkelse. Vaksinasjoner foretas under opplæringen, og eventuelt landvaksinasjon gis i forbindelse med utreisen. POD er svært fornøyd med denne ordningen og arbeidsgruppen anbefaler at departementet oppretter samme tilbud.

Arbeidsgruppen ser det som ønskelig at Justisdepartementet også inviterer ektefelle/partner med på en del av briefingen før utreise. For familiene hjemme kan det ha stor betydning å ha fått opprettet kontakt med andre ektefeller/partnere før utreisen. Samtidig vil de få anledning til å bli kjent med kontaktleddet i Justisdepartementet. Hvis noe skulle skje i oppdragsområdet under oppholdet, vil det ha stor betydning å ha opprettet kontakt på forhånd.

11.2 Oppfølging under oppdrag

Justisdepartementet vil ha ansvar for oppfølging av deltakere ute i oppdrag, og være kontaktledd med omgivelsene. Departementet vil også ha ansvar for tilretteleggelse for hjemreise og eventuell hjemkallelse av personell, enten årsaken er endring i oppdrag, situasjonen i oppdragsområdet, eller personen viser seg å være uegnet for denne type internasjonalt oppdrag. Justisdepartementet vil også ha ansvar for å ivareta kontakt med Utenriksdepartementet, operasjonsansvarlig som FN, OSSE eller EU, arbeidsgiver m.v.

Departementet har sett det som uhensiktsmessig å etablere en vaktordning utenom dagtid, og har som følge av dette fått anledning til å slutte seg til Politidirektoratet's vakttelefon. Dette betyr at deltakere, deres familier eller andre kan kontakte POD. POD vil kontakte departementet neste dag, eller aksjonere om en akutt situasjon som sykdom, evakuering etc. skulle oppstå. Justisdepartementet har også fått anledning til å slutte seg til POD's abonnement med Norsk Luftambulansse for øyeblikkelig medisinsk evakuering av personell. Kostnader i tilfelle medisinsk evakuering vil måtte dekkes av av Justisdepartementet, som igjen vil få dette refundert av Utenriksdepartementet.

Deltakere ute i oppdrag vil ha behov for informasjon om hva som skjer på arbeidsplassen. POD har her opprettet en ordning med formelt oppnevnte

kontaktpersoner i det enkelte politidistrikt. Disse har ansvar for å sende deltakeren aktuelt stoff om det som skjer på arbeidsplassen. Kontaktpersonen har også kontakt med deltakerens familie. POD informerer disse kontaktpersonene om hvor deltakeren er, oppdragsperiode, når hjemreise skal skje etc. Arbeidsgruppen anbefaler at dette tas opp med den enkelte deltaker som selv vurderer sitt informasjonsbehov.

11.3 Teamleder, tilknytning til nettverk for deltaker som reiser ut alene

Arbeidsgruppen ber departementet vurdere utnevning av en teamleder hvis Justisdepartementet sender ut et helt team. FN stiller krav om etablering av kontingentleder når grupper sendes ut. POD har stor nytte av å ha kontingentleder, og velger ut den /de personer som har mest erfaring, og som er skikket i å håndtere menneskelige problemer. POD utnevner både kontingentleder og nestleder. Disse har ansvar for å rapportere hjem, være bindeledd med kontingentsjef/den organisasjon som har ansvar for operasjonen, prest, og ikke minst ha stedlig personalansvar for deltakerne under oppdrag.

Deltakere i Justisdepartementets beredskapsgruppe kan risikere å bli sendt ut alene. Dersom man sendes ut alene uten å være del av en kontingent, vil det innebære at deltakeren ikke har noen å snakke med eller drøfte problemer med. Dersom oppdraget varer over lengre tid kan dette være problematisk, og særlig hvis deltakeren ikke har vært ute i internasjonale oppdrag før. Den som sendes ut alene kan trenge noen å støtte seg på. I de tilfeller vil Justisdepartementet bidra til at det opprettes kontakt mellom deltakeren og misjoner/operasjoner i nærheten, samt med nærmeste ambassade.

11.4 Oppfølging ved hjemkomst

Oppfølging etter hjemkomst vil bestå av tre hovedelementer: Obligatorisk helsesjekk umiddelbart etter ankomst, obligatorisk sluttrapport og sluttsamtale med departementet, og frivillig debriefing. Arbeidsgruppen har drøftet hvorvidt det vil være behov for at noen fra Justisdepartementet, fortrinnsvis kontaktpersonen, møtte deltakerne ved hjemkomst på Gardermoen. Man kom frem til at vedkommendes behov må være avgjørende. Personell som har vært alene ute, eller som ikke har noen de bor sammen med som ektefelle/partner eller barn, vil kunne ha større behov for en samtalepartner. Personell som har bodd og arbeidet under problematiske forhold, eller deltatt i mange stressende eller traumatiske situasjoner, bør oppfordres til debriefing.

Til spørsmålet om hvem som skal ta imot deltakerne, var man enig i at det ville virke fremmed om man skulle bli tatt imot av noen som man ikke hadde sett eller hadde noen tidligere relasjon med. Konklusjonen ble at det avgjørende måtte være at den som møtte deltakeren, hadde hatt en relasjon til vedkommende tidligere.

11.5 Debriefing

Deltakere som kommer hjem etter endt oppdrag vil ha behov for å dele sine erfaringer, det være seg med ektefelle/partner, andre deltakere og arbeidsgiver. POD inviterer sine deltakere med ektefelle/partner til to dagers debriefing, seks til åtte uker etter hjemkomst. Dette er frivillig. Arbeidsgruppen anbefaler at Justisdepartementet innfører samme modell for sine deltakere.

Hensikten med debriefing er å redusere risikoen for negative senvirkninger hos den enkelte, og å videreføre kompetanse. Målsettingen for POD's debriefing, er at deltakerne og deres ektefeller/partnere skal komme sammen og dele erfaringer, samt få anledning til å knytte nærmere kontakt med andre. Debriefingen skal være en ramme for fortrolige samtaler mellom deltaker, hans/hennes ektefelle eller partner og arbeidsgiver under oppdraget.

Arbeidsgruppen ser ikke nødvendigheten av at det hentes inn profesjonell hjelp til debriefingen. Gruppen diskuterte om det ville være problematisk om POD ledet fortrolige samtaler med andre profesjoner. Man ble enige om at dette ikke ville være noe stort problem, i alle fall ikke på kort sikt. Arbeidsgruppens anbefaling er at Justisdepartementet på kort sikt benytter bistand til debrief fra POD. Departementet må her stille selv med en person som koordinerer og tar med seg erfaringer og kunnskap forbundet med oppdraget, tilbake til departementet. På noe lengre sikt bør departementet selv overta debriefingen for hjemvendte deltakere. Deltakere som har vært utsatt for svært dramatiske eller truende situasjoner, og viser tegn på post traumatisk stressyndrom vil ha behov for profesjonell hjelp. Det vil derfor være nødvendig at Justisdepartementet knytter seg til psykolog/psykiater.

Deretter overføres ansvaret for eventuell videre oppfølging av deltakeren til vedkommendes arbeidsplass.

12 Økonomisk administrative konsekvenser

Generelt var arbeidsgruppen enig i at Justisdepartementet skal ha et sentralt ansvar og være et samlende punkt for beredskapsgruppen. Begrunnelsen er nærheten til politisk ledelse, overordnet ansvar for alle personellgrupper, akkumulert kjennskap til arbeidsområdet, likebehandling og et overordnet ansvar for å bidra med personell.

12.1 Administrative konsekvenser

Justisdepartementet skal ha ansvar for administrasjon og koordinering av ordningen. Virksomhetene har ansvar for seleksjon av personell til beredskapsgruppen, og melder resultatet til departementet. Departementet vil ha ansvar for registrering og vedlikehold av database for beredskapsgruppen, og har ansvar for utvelging av personell til konkrete oppdrag. Justisdepartementet har forpliktet seg til å avgi et visst antall av de ulike personellgrupper, men det vil være virksomhetene som legger til rette for at forpliktelsen kan oppfylles, dvs. gi permisjon, skaffe vikarer etc. Lønnen med tillegg utbetales av basisarbeidsgiver mot senere refusjon fra Utenriksdepartementet.

Oppdragene formidles fra Utenriksdepartementet til Justisdepartementet. Oppdrag godkjennes av ledelsen i Justisdepartementet før personell utvelges.

Avtale om konkrete oppdrag formaliseres ved kontrakt mellom Justisdepartementet som oppdragsgiver, og den person som skal reise ut i internasjonalt oppdrag. Som oppdragsansvarlig vil departementet ha arbeidsgiveransvar for deltakere under

oppdrag, hvilket innebærer å stille nødvendig utstyr til disposisjon, sørge for opplæring og oppfølging av personell under og etter oppdrag.

Departementet skal også ha ansvar for kontakt med:

- deltakeren ute i oppdrag
- deltakerens familie
- virksomhetene
- deltakerens arbeidsplass
- andre samarbeidspartnere

12.2 Økonomiske konsekvenser

Justisdepartementet har klarlagt med Utenriksdepartementet hvilke deler som omfattes av finansieringsordningen for internasjonale oppdrag. Justisdepartementet vil få den samme refusjonsordning som den POD har når det gjelder Civpol. Dette inkluderer alle kostnader knyttet til:

- uttak av personell til konkrete oppdrag
- kostnader i forbindelse med oppdrag
- kostnader i forbindelse med debriefing og oppfølging etter hjemkomst

Justisdepartementet vil dekke alle kostnader knyttet til opplæringen, bortsett fra deltakernes lønn som belastes det enkelte tjenestested. Basisopplæringen vil etter planen gjennomføres annethvert år, det vil si når ny beredskapsgruppe skal etableres.

Justisdepartementet regner med å måtte avsette én stilling i departementet til å ivareta oppgaver forbundet med administrasjon av ordningen.

Utgiftene knyttet til seleksjon av kandidater til beredskapsgruppen belastes virksomhetene.